

VENDIM
Nr. 44, datë 26.9.2023

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Elsa Toska	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Ilir Toska	anëtar,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 26.9.2023, mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 4 (D) 2023 të Regjistrimit Themeltar, që u përket:

KËRKUESE: Dashmira Zaro

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Ministria e Drejtësisë, Ministria e Financave dhe Ekonomisë

OBJEKTI: Konstatimi i cenimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor si rezultat i mosgjyqimit nga Gjykata e Apelit të Juridiksionit të Përgjithshëm Tiranë të çështjes nr. 21234-02321-30-2022, datë regjistrimi 17.11.2022.

Konstatimi i mungesës së një mjeti ligjor efektiv për përshpejtimin e gjyqimit.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131, pika 1, shkronja “P”, 134, pika 1, shkronja “i” dhe 142, pika 1, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6, pika 1, i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Ilir Toska, mori në shqyrtim parashtrimet me shkrim të kërkuësës, e cila ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjekteve të interesuara, Ministrisë së Drejtësisë (*MD*) dhe Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë (*MFE*), si dhe Avokaturës së Shtetit, në cilësinë e përfaqësueses të subjekteve të interesuara, që kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Këshilli i Ministrave, me vendimin nr. 322, datë 15.4.2015 (*VKM nr. 322/2015*), ka vendosur shpronësimin për interes publik të pronarëve të pasurive të paluajtshme, pronë private, që preken nga realizimi i projekteve në Parkun e Viroit, Gjirokastrë, ku bën pjesë edhe kërkuësja. Për shkak se mbi bazën e kësaj VKM-je, Zyra Vendore e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (*ZVRPP*), Gjirokastrë ka kufizuar pronën e kërkuësës, ajo ka paraqitur padi për konstatimin e vendosjes së kufizimit mbi tagrat e pronësisë që barazohet me shpronësimin e pjesës së mbetur të pronës pas shpronësimit me VKM-në nr. 322/2015, detyrimin e *ZVRPP*-së, Gjirokastrë të hedhë gjurmën e projektit mbi hartën treguese të regjistrimit, detyrimin e Bashkisë Gjirokastrë të ndalojë cenimin e pronës dhe të heqë barrierën e palëvizshme metalike nga rruga, si dhe

detyrimin e kësaj bashkie dhe të Ministrisë së Zhvillimit Urban për nxjerrjen e akteve administrative që zgjidhin pasojat e përdorimit të pronës në funksion të rikonstruksionit të Parkut të Viroit.

2. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Gjirokastrë, me vendimin nr. 443, datë 18.7.2017, ka vendosur pranimin pjesërisht të padisë, duke urdhëruar ZVRPP-në, Gjirokastrë, të hedhë gjurmën e projektit mbi hartën treguese të regjistrimit dhe të pajisë kërkuuesen me certifikatë pronësie për pronën e mbetur nga shpronësimi. Në lidhje me kërkimin për ndalimin e cenimit të pronësisë dhe heqjen e barrierës së palëvizshme nga Bashkia Gjirokastrë, gjykata ka shpallur moskompetencën lëndore dhe dërgimin e akteve Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Gjirokastrë, si gjykata kompetente, kurse në lidhje me kërkimet e tjera të kërkesëpadisë ka vendosur rrëzimin e tyre.

3. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Gjirokastrë, me vendimin nr. 392, datë 24.7.2017, ka vendosur mospranimin e ankimit të kërkueses për pjesën që ka shpallur moskompetencën lëndore, i cili, pasi janë ezauruar mjetet e ankimit, është lënë përfundimisht në fuqi. Për sa i takon ankimit për pjesën që ka rrëzuar kërkimin e padisë për ndalimin e cenimit të pronësisë dhe nxjerrjen e akteve administrative, ai është regjistruar në Gjykatën Administrative të Apelit. Në pritje të shqyrtimit të tij kërkuësja i është drejtuar, fillimisht, në datën 20.7.2018, relatores së çështjes dhe kryetarit të asaj gjykate, për përshpejtimin e gjykimit dhe pasi nuk ka marrë përgjigje, në datën 20.8.2018, bazuar në nenet 399/1, 399/2, pikat 1, shkronja “a” dhe 2, si dhe 399/6, pika 1, shkronja “b”, të Kodit të Procedurës Civile (KPC) ka paraqitur në Gjykatën e Lartë kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjykimit nga Gjykata Administrative e Apelit dhe përshpejtimin e gjykimit.

4. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 2/5/2, datë 17.6.2021, ka vendosur rrëzimin e kërkesës. Ky vendim është kundërshtuar nga kërkuësja në Gjykatën Kushtetuese (*Gjykata*), duke kërkuar konstatimin e cenimit të së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor si rezultat i mosgjykimit të çështjes nga Gjykata Administrative e Apelit brenda një afati të arsyeshëm.

5. Gjykata, me vendimin nr. 2, datë 17.2.2022, ka vendosur pranimin e kërkesës dhe konstatimin e cenimit të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm, duke detyruar Gjykatën Administrative të Apelit të gjykojë çështjen brenda 6 muajve nga data e hyrjes në fuqi të këtij vendimi. Për rrjedhojë, kërkuësja i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me kërkesëpadi me objekt shpërblimin e dëmit si rezultat i konstatimit të cenimit të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm. Me vendimin nr. 4844, datë 28.9.2022, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur pranimin pjesërisht të saj dhe detyrimin e MD-së dhe MFE-së të paguajnë në favor të kërkueses shumën 200,000 (dyqind mijë) lekë, si shpërblim për dëmin jopasuror të pësuar për shkak të kohëzgjatjes së paarsyeshme të çështjes gjyqësore.

6. Në datën 26.9.2022, për shkak se çështja e themelit nuk ishte shqyrtuar ende nga Gjykata Administrative e Apelit, kërkuësja i është drejtuar sërish Gjykatës për konstatimin e vijimit të cenimit të së drejtës për proces të rregullt, si dhe konstatimin e mungesës së një mjeti ligjor efektiv për dëmshpërblim pas hyrjes në fuqi të vendimit të saj nr. 2, datë 17.2.2022. Me vendimin nr. 20, datë 5.4.2023, Gjykata ka vendosur rrëzimin e kërkesës, me arsyetimin se edhe pse shqyrtimi i çështjes së themelit është bërë me rreth 6 muaj vonesë nga hyrja në fuqi e vendimit të saj, mjeti procedural i përdorur nga kërkuësja e ka arritur qëllimin e tij, për sa kohë që Gjykata Administrative e Apelit e ka përshpejtuar gjykimin, duke u dhënë përgjigje pretendimeve me natyrë substanciale që lidhen me cenimin e interesave të ligjshëm të kërkueses. Po kështu, Gjykata ka vlerësuar se edhe pse me vendimin nr. 4844, datë 28.9.2022, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë është vendosur shpërblimi i kërkueses për periudhën nga 19.3.2019 deri më 23.3.2022, ajo nuk ka asnjë pengesë të kërkojë shpërblimin e drejtë për shkak të vonesës së shqyrtimit të çështjes me rreth 6 muaj nga Gjykata Administrative e Apelit. Në lidhje me kërkimin tjetër të kërkueses, Gjykata ka vlerësuar se ajo nuk ka arritur të argumentojë mungesën e efektivitetit të mjetit, për më tepër kur kërkesa e parë e saj për shpërblimin e dëmit jopasuror

për shkak të kohëzgjatjes së paarsyeshme të çështjes gjyqësore ka rezultuar të jetë një mjet efektiv.

7. Ndërkohë, kundër vendimit nr. 4844, datë 28.9.2022, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë ka paraqitur ankim MD-ja më 20.10.2022 dhe në gjykatën e apelit është regjistruar më 17.11.2022, çështja nr. 21234-02321-30-2022.

8. Me kërkesat e datave 20.12.2022 dhe 30.1.2023 (data e regjistrimit të tyre), kërkesja i është drejtuar gjyqtarës relatore për përshpejtimin e shqyrtimit të çështjes, në situatën që nga të dhënat e faqes zyrtare nuk rezultonte të ishte caktuar një datë për zhvillimin e seancës gjyqësore. Në datën 3.2.2023, çështja e kërkuësës i është caktuar me short elektronik një gjyqtareje tjetër, kurse në datën 20.2.2023, nëpërmjet shërbimit postar, kërkesja ka paraqitur në gjykatën e apelit, si gjykata në vonesë, kërkesën drejtuar Gjykatës së Lartë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjykimit të çështjes (ankimit) dhe detyrimin për gjykimin e saj brenda 30 ditëve. Sipas të dhënave të paraqitura bashkëlidhur kërkesës, kërkesja, në datën 4.4.2023, ka kërkuar informacion me *email* në lidhje me këtë kërkesë, për të cilën me *email*-in e datës 17.4.2023, të administratës së gjykatës së apelit ka marrë përgjigje se kërkesa është depozituar në atë gjykatë. Në vijim ajo ka kërkuar informacion nga gjykata e apelit nëse kërkesa e saj ishte dërguar në Gjykatën e Lartë, për të cilën nuk rezulton që të ketë pasur një përgjigje nga administrata e asaj gjykate.

9. Me *email*-in e datës 9.4.2023, kërkesja i është drejtuar Gjykatës së Lartë për informacion në lidhje me kërkesën për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm në gjykatën e apelit dhe me *email*-in e datës 13.4.2023, të Drejtorisë së Marrëdhënieve me Publikun, Median dhe me Jashtë është informuar se në Gjykatën e Lartë nuk ka të regjistruar një kërkesë të tillë.

10. Në datën 24.4.2023, kërkesja i është drejtuar Gjykatës me ankim kushtetues individual për konstatimin e cenimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, si rezultat i mosgjykimit nga Gjykata e Apelit e Juridiksionit të Përgjithshëm të çështjes nr. 21234-02321-30-2022, datë regjistrimi 17.11.2022 dhe konstatimin e mungesës së një mjeti ligjor efektiv për përshpejtimin e gjykimit. Kjo kërkesë, pasi është plotësuar në përputhje me kërkesat e ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar në datën 10.5.2023.

11. Me vendimin e datës 6.7.2023, Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e kërkesës për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve dhe kjo e fundit, me vendimin e datës 14.7.2023, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

12. Kërkesja, në mënyrë të përmbledhur, ka parashtruar sa vijon:

12.1 Sipas parashikimeve të nenit 399/7, pika 1, të KPC-së çështje të kësaj natyre duhet të shqyrtohen brenda 3 muajve nga data e regjistrimit, ndërkohë që çështja është regjistruar më 17.11.2022 dhe deri në datën e paraqitjes së ankimit kushtetues nuk kishte përfunduar ende. Në çështjen *Bara dhe Kola kundër Shqipërisë* Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*GJEDNJ*), ka theksuar nevojën që këto procedura të kryhen në mënyrë të menjëhershme që zgjidhja të mbetet efektive, duke vlerësuar se shqyrtimi i këtyre kërkesëpadive bëhet sipas rregullave të posaçme, të cilat ndryshojnë nga ato të padive të zakonshme. Edhe pse kërkesja ka paraqitur në gjykatën që është në vonesë kërkesë për përshpejtimin e gjykimit, ajo nuk i është dërguar Gjykatës së Lartë për shkak të sjelljes, papërgjegjshmërisë së gjykatës së apelit.

12.2 Në lidhje me kërkimin për konstatimin e mjetit ligjor efektiv, edhe pse kërkesa drejtuar Gjykatës së Lartë është depozituar në gjykatën që është në vonesë në datën 22.2.2023, sipas shërbimit postar, në përputhje me nenin 399/5, pika 1, të KPC-së, ajo nuk i është dërguar Gjykatës së Lartë për shkak të sjelljes, papërgjegjshmërisë së gjykatës së apelit.

13. Subjekti i interesuar, MD-ja, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

13.1 Kërkuesja nuk ka shteruar formalisht mjetet juridike, pasi ka pretenduar cenimin e së drejtës për proces të rregullt për shkak të mosshqyrtimit të kërkesës brenda një afati të arsyeshëm nga Gjykata e Lartë, por nga dokumentet bashkëlidhur kërkesës nuk provohet që kjo kërkesë të jetë depozituar në atë gjykatë. Edhe në aspektin substancial, kërkuesja nuk ka arritur të argumentojë përmbushjen e kriterëve të tjera për paraqitjen e ankimit kushtetues individual, sipas nenit 71/a, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, pra pasojat negative të drejtpërdrejta dhe reale dhe se shqyrtimi i çështjes nga Gjykata do të mund të rivendoste të drejtën e shkelur.

13.2 Në lidhje me themelin e çështjes, kërkuesja nuk ka paraqitur argumente kushtetuese konkrete në mbështetje të pretendimit të saj, por ka referuar vetëm vendimin e GJEDNJ-së në çështjen *Bara dhe Kola kundër Shqipërisë* dhe vendime të Gjykatës Kushtetuese për efektivitetin e kërkesave për përshpejtim, pa argumentuar lidhjen e tyre me rrethanat dhe faktet e çështjes konkrete apo me të drejtën kushtetuese të cenuar nga gjykata e apelit. Referuar kriterëve mbi të cilat bëhet përcaktimi i tejzgjatjes së procedurave, rezulton se çështja (ankimi) është regjistruar në gjykatën e apelit më 17.11.2022, ndaj nuk ndodhemi në rastin e tejkalimit të afateve, pasi sipas nenit 399/2, pika 1, shkronja “b”, të KPC-së, afati i gjykimit të çështjeve civile në atë gjykatë është brenda 2 vjetëve. Pretendimi se çështje të kësaj natyre duhen gjykuar në gjykatën e apelit brenda 3 muajve, sipas përcaktimeve të nenit 399/7, pika 1, të KPC-së, është i pabazuar, pasi kjo dispozitë përcakton afatin për shqyrtimin e padive sipas nenit 399/6, pika 3, të KPC-së, lidhur me kërkesëpaditë për shpërblimin e dëmit që u drejtohen gjykatës së shkallës së parë, ndaj është i vlefshëm e zbatohet vetëm për ato gjykata.

13.3 Edhe në rast se do të merrej në konsideratë pretendimi i kërkueses për afatin 3-mujor, duke iu referuar kriterëve për përcaktimin e kohëzgjatjes së arsyeshme, për sa i përket sjelljes së gjykatës së apelit mosveprimi i saj duhet parë nën dritën e rrethanave konkrete në të cilat ndodhet aktualisht sistemi gjyqësor, siç janë zbatimi i Reformës në Drejtësi, riorganizimi rishtazi i gjykatave të apelit të juridiksionit të përgjithshëm dhe ngarkesa totale individuale e gjyqtarit relator. Kërkuesja nuk ka provuar se mosveprimi i gjykatës së apelit ka ndodhur për shkaqe subjektive që lidhen me vlerësime dhe qëndrime abuzive të gjyqtarit.

13.4 Në lidhje me sjelljen e kërkueses, nuk rezulton që të drejtat ose interesat e saj të kenë qenë të rrezikuara në nivele të konsiderueshme nga mosgjykimi i çështjes civile. Referuar objektit të gjykimit dhe mosmarrëveshjes gjyqësore, kjo çështje nuk përfshihet në ato që kërkojnë përparësi në radhën e gjykimit.

14. Subjekti i interesuar, MFE-ja, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

14.1 Parashikimet e neneve 399/1 e vijues të KPC-së nuk mund të interpretohen në mënyrë të ngushtë, pasi kjo do të sillte humbjen e qëllimit të tyre dhe disbalancë në raport me situatën objektive të përgjithshme të krijuar nga mbingarkesa e sistemit gjyqësor. Sipas nenit 399/2, pika 1, shkronja “b”, të KPC-së, afati prej 2 vjetësh i kohëzgjatjes së procesit plotësohet më 17.11.2024. Parashikimi i kësaj dispozite nënkupton konstatimin e cenimit edhe pa kaluar ky afat nëse verifikohen në mënyrë kumulative kriteret e kompleksitetit të çështjes, sjelljes së organit që procedon, zvarritja e qëllimshme etj.

14.2 Konstatimi i tejkalimit të afatit dhe përshpejtimi i procedurave është i lidhur me shkeljen e së drejtës pa shkak ligjor dhe pa ekzistencën e një situatë objektive. Në rastin konkret nuk ndodhemi përpara një shkeljeje të qëllimshme të afatit të arsyeshëm, pasi ajo duhet të vijë si pasojë e veprimeve të organit që procedon dhe në mënyrë të padrejtë, por ndodhemi përpara një situatë objektivisht të ngarkuar të sistemit gjyqësor, që në gjykatën e apelit lidhet edhe me riorganizimin e saj për shkak të miratimit të hartës së re gjyqësore. Kjo përbën shkak objektiv të vonesës në gjykimin e çështjes, pasi transferimi, gjykimi dhe rishqyrtimi i çështjeve të transferuara në gjykatën e apelit të juridiksionit të përgjithshëm është një proces i shtrirë në kohë. Tejkallimi i afatit të arsyeshëm nuk nënkupton kalimin në kuptimin formal, por atë substancial, pra kundërligjshmërinë e veprimeve të organit në vonesë, zvarritjen e qëllimshme ose të paarsyeshme etj.

14.3 Qëllimi i nenit 399/3 të KPC-së është përcaktimi, rast pas rasti, i shpërblimit në proporcion me gjendjen që e ka diktuar tejkalimin e afatit të arsyeshëm dhe qoftë edhe përshpejtimi i procedurave do të konsiderohet shpërblim i drejtë kur është rasti. Kurse shpërblimi financiar duhet të jetë në raport të drejtë me situatën konkrete dhe jo domosdoshmërisht i nevojshëm.

15. Avokatura e Shtetit, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

15.1 Duke analizuar kriteret për përlogaritjen e afatit të arsyeshëm, në lidhje me periudhën që duhet marrë në konsideratë, çështja është regjistruar në gjykatën e apelit në datën 17.11.2022, për rrjedhojë nuk është kaluar afati 2-vjeçar i parashikuar në nenin 399/2, pika 1, shkronja “b”, të KPC-së. Ligjvënësi nuk ka parashikuar në nenin 399/7 afat për gjykimin në gjykatën e apelit.

15.2 Çështja konkrete lidhet me shpërblimin e dëmit në bazë të nenit 399/6, pikat 2 dhe 3, të KPC-së, për rrjedhojë tejzgjatja e procedurave gjyqësore nuk paraqet shkallë të konsiderueshme rreziku për interesin e kërkuësës. Për sa i përket sjelljes së autoriteteve, duhet mbajtur në konsideratë ngarkesa totale individuale e gjyqtarit relator, si dhe ngarkesa e tij në raport me gjyqtarët e tjerë. Kjo çështje i është caktuar gjyqtarës relatore në muajin shkurt, kur është depozituar edhe kërkesa për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, e cila është dërguar në Gjykatën e Lartë bashkë me mendimin e gjyqtarës relatore dhe për të nuk është caktuar një datë shqyrtimi. Duke pasur parasysh efektet e Reformës në Drejtësi, si dhe riorganizimin e sistemit gjyqësor me hartën e re gjyqësore, mosveprimi i gjykatës së apelit nuk ka ndodhur për shkaqe subjektive që lidhen me vlerësime dhe qëndrime të gjyqtarit në kundërshtim me ligjin. Shqyrtimi i çështjeve në respektim të parimit të prioritetit në kohë, realizohet duke marrë në konsideratë atë më të hershme të regjistruar dhe aktualisht gjykata e apelit dhe gjyqtari relator kanë në shqyrtim çështje të regjistruara në vitin 2017.

15.3 Pretendimi për konstatimin e mungesës së një mjeti efektiv për përshpejtimin e gjykimit, të cilin kërkuësja e ka lidhur me mosshqyrtimin e kërkesës nga Gjykata e Lartë brenda afatit 45-ditor, nuk përbën lëndë kushtetuese, pasi nuk janë shteruar mjetet juridike në dispozicion. Neni 399/2, pika 3, i KPC-së ka parashikuar se pamundësia objektive në procedim është rrethanë që bllokoi konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm. Kërkuësja ka paraqitur në gjykatën e apelit kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm rreth 3 muaj pasi çështja është regjistruar në atë gjykatë, e cila i është dërguar Gjykatës së Lartë. Pretendimet se kjo kërkesë nuk është shqyrtuar brenda afatit 45-ditor nuk janë ngritur në nivel kushtetues dhe në mungesë të veprimeve që përbëjnë administrim të parregullt gjyqësor të çështjes e që lidhen me aspekte subjektive të gjyqtarit, nuk mund të konstatohet shkelje e afatit të arsyeshëm.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuësës

16. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është vlerësuar nga Gjykata si një ndër aspektet kryesore që lidhet me inicimin e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71, të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a, të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësura në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, si dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur.

17. Në lidhje me legjitimitimin *ratione personae*, Gjykata vëren se në kuptim të neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, kërkuësja duhet të provojë legjitimitetin e saj si në aspektin procedural, ashtu edhe në atë substancial. Kjo, sepse individi, si

subjekt i kushtëzuar, mund të bëjë kërkesë në Gjykatë vetëm për çështje që lidhen me interesat e tij të drejtpërdrejta, si dhe të provojë se në çfarë mënyre ai është cenuar në të drejtat e tij kushtetuese, pra se është viktimë e një shkeljeje dhe se pasojat nga masa/akti i kundërshtuar janë të drejtpërdrejta dhe reale për të.

18. Për sa i përket interesit të kërkuësës për të vënë në lëvizje këtë gjykim kushtetues, subjekti i interesuar, MD-ja, ka pretenduar se në aspektin substancial ajo nuk ka arritur të argumentojë përmbushjen e kriterëve për paraqitjen e ankimit kushtetues individual, sipas nenit 71/a, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, në drejtim të pasojave negative të drejtpërdrejta dhe reale dhe se shqyrtimi i çështjes nga Gjykata do të mund të rivendoste të drejtën e shkelur.

19. Gjykata vëren se edhe pse qëllimi i dispozitave procedurale, nenet 399/1 e vijues të KPC-së, është që sigurojnë përshpejtimin e procedurave që janë duke u zhvilluar përpara organit kompetent, ato kanë parashikuar edhe një mjet kompensues, përmes të cilit palës i njihet e drejta e “shpërblimit të drejtë” për çdo dëm të pësuar si rezultat i tejzgjatjes jo të arsyeshme të procedurave dhe të konstatuar të tillë me vendim gjyqësor. Kërkuësja, ndërkohë që procesi gjyqësor i themelit në çështjen e saj ishte ende në pritje, ka përdorur mjetin juridik në dispozicion për konstatimin e cenimit dhe përshpejtimin e procedurave. Për shkak të vendimmarrjes së Gjykatës nr. 2, datë 17.2.2022, me të cilën është njohur shkelja e afatit të arsyeshëm dhe është përcaktuar detyrimi i Gjykatës Administrative të Apelit për të gjykuar çështjen brenda 6 muajve nga data e hyrjes në fuqi të atij vendimi, kërkuësja ka paraqitur në gjykatën e shkallës së parë kërkesëpadi me objekt shpërblimin e dëmit, e cila është pranuar pjesërisht, duke u përcaktuar detyrimi i subjekteve të interesuara që të paguajnë në favor të saj shumën 200,000 lekë. Mbi bazën e ankimit të palës së paditur në atë proces, çështja është regjistruar në gjykatën e apelit, proces në të cilin kërkuësja është palë dhe për të cilin ka vënë sërish në lëvizje gjykimin kushtetues.

20. Sipas GJEDNJ-së, një vendim ose masë e favorshme, parimisht, është e mjaftueshme për të përjashtuar statusin e “viktimit” vetëm nëse autoritetet kombëtare kanë njohur në mënyrë të shprehur dhe në thelb shkeljen dhe e kanë riparuar atë (*shih Simaldone kundër Italisë, nr. 22644/03, datë 31.3.2009*). Në lidhje me kohëzgjatjen e procedurave çështja nëse kërkuësi ka marrë riparim për dëmin e shkaktuar, që krahasohet me shpërblimin e drejtë, sipas nenit 41 të Konventës, është një çështje e rëndësishme. Aty ku autoritetet vendase kanë gjetur shkelje dhe vendimet e tyre përbëjnë korrigjim të mjaftueshëm, pala e interesuar nuk mund të pretendojë më se është viktimë në kuptim të nenit 34 të Konventës. Për këtë qëllim GJEDNJ-ja ka përcaktuar disa karakteristika që një mjet i tillë korrigjues duhet të ketë, duke pasur parasysh faktin se pretendimi për statusin e viktimit do të varet nga korrigjimi që mjeti i brendshëm do t'i ketë dhënë kërkuësit (*shih Apicella kundër Italisë [DhM], nr. 64890/01, §§ 70–71; Scordino kundër Italisë (nr. 1) [DhM], nr. 36813/97, § 182, ECHR 2006 V*).

21. Gjykata vëren se edhe pse gjykata e shkallës së parë ka pranuar padinë e kërkuësës për shpërblimin e dëmit moral si pasojë e konstatimit të shkeljes së afatit të arsyeshëm në gjykimin e themelit të çështjes së saj, ky vendim nuk ka marrë ende formë të prerë, sepse është ankimuar nga pala e paditur në atë proces gjyqësor. Ky ankim është regjistruar në gjykatën e apelit në datën 17.11.2022 dhe ende nuk është caktuar një datë për shqyrtimin e tij, edhe pse, sipas kërkuësës, çështje të kësaj natyre duhet të shqyrtohen brenda 3 muajve nga data e regjistrimit, sipas parashikimeve të nenit 399/7, pika 1, të KPC-së.

22. Në përgjigje të shkresave të dërguara nga Gjykata për informacion, gjykata e apelit ka mbajtur qëndrimin se shqyrtimi i çështjes civile të kërkuësës do të realizohet në përputhje me kalendarin e shqyrtimit të çështjeve, duke marrë për bazë datën e regjistrimit të saj në gjykatë, sipas nenit 460, pika 2, të KPC-së dhe se për këto çështje ndiqen rregullat dhe afatet e shqyrtimit të parashikuara nga KPC-ja (*shih paragrafët 47–48*).

23. Për sa më sipër, Gjykata vëren se kërkuësja, edhe pse ka kaluar rreth 1 vit nga vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë që ka vendosur shpërblimin e dëmit, pra nga dhënia e masës së favorshme ndaj saj, ajo jo vetëm që nuk ka mundur ta ekzekutojë këtë vendim, por është ende

në pritje të shqyrtimit të ankimit në gjykatën e apelit, e cila, për më tepër, mban qëndrimin se kjo çështje do të shqyrtohet në përputhje me afatet e përgjithshme procedurale. Në këto kushte, Gjykata vlerëson se kërkesja nuk e ka humbur statusin e viktimës, në drejtim të përshtatshmërisë dhe efektivitetit të mjetit kompensues.

24. Për rrjedhojë, kërkesja, si individ, legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, pasi provon interesin e drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

25. Një kriter tjetër është edhe ai për *shterimin e mjeteve juridike efektive*, i parashikuar nga nenet 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, si dhe neni 71/a, pika 1, shkronja “a”, i ligjit nr. 8577/2000, që kërkon shfrytëzimin në rrugë normale të mjeteve juridike efektive, të cilat janë të përshtatshme, të disponueshme dhe të frytshme për një çështje konkrete. Duke qenë se mjeti juridik mund të jetë i ndryshëm, në varësi të llojit të ankimit, efektiviteti i tij vlerësohet jo thjesht nga fakti që është parashikuar me ligj, por edhe nga zbatueshmëria e tij (*shih vendimin nr. 31, datë 4.10.2021, të Gjykatës Kushtetuese*). Thënë ndryshe, ky rregull nënkupton që kërkesi duhet të shterojë vetëm mjetet juridike “efektive”, përpara se t’i drejtohet Gjykatës, në kuptimin e shterimit vetëm të atyre mjeteve juridike, të afta për të rivendosur të drejtën, që pretendohet se është shkelur. Në të kundërt, vetë Gjykata rrezikon të mos konsiderohet si një “mjet efektiv” (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Për këtë kriter kërkesja ka pretenduar se ka shteruar mjetet juridike efektive në dispozicion, duke parashtruar se bazuar në nenet 399/4 dhe 399/5 të KPC-së ka depozituar, përpara gjykatës në vonesë (gjykatës së apelit), kërkesë për përshpejtimin e procedurës së gjykimit të dëmshpërblimit në shkallë të dytë, kërkesë kjo që nuk i është dërguar Gjykatës së Lartë brenda 15 ditëve, sipas nenit 399/7, pika 2, të KPC-së. Subjekti i interesuar, MD-ja, ka prapësuar se kërkesja nuk i ka shteruar mjetet juridike, pasi nga dokumentet bashkëlidhur ankimit kushtetues nuk provohet që ajo të ketë depozituar kërkesë në Gjykatën e Lartë për konstatimin e shkeljes dhe përshpejtimin e procedurave të gjykimit për dëmshpërblim.

27. Gjykata, duke mbajtur në konsideratë këto qëndrime të palëve, vlerëson se duhet të analizojë nëse kriteri kushtetues për shterimin e mjeteve juridike efektive, në rastet kur individ i kërkon shpërblimin e dëmit që i ka ardhur nga shkelja e së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm, përfshin detyrimin e individit për të paraqitur kërkesë për konstatimin e shkeljes dhe përshpejtimin e procedurave të gjykimit në kuptim të neneve 399/1 e vijues të KPC-së.

28. Gjykata vëren se pas ndryshimeve që iu bënë KPC-së me ligjin nr. 38/2017 ajo ka mbajtur qëndrimin se nuk mund të investohej drejtpërdrejt për shqyrtimin e kërkesave për konstatimin e cenimit të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm, duke arsyetuar se legjislacioni i brendshëm parashikon tashmë mjete juridike që i ofrojnë individit rezultate konkrete për rivendosjen e kësaj të drejte kushtetuese (*shih vendimin nr. 3, datë 11.2.2021, të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, individ duhet t’u drejtohet gjykatave të zakonshme, në përputhje me parashikimet e KPC-së, dhe vetëm pasi të ketë shteruar garancitë e mbrojtjes që u ofrohen nga juridiksioni i zakonshëm gjyqësor, ai mund të vërë në lëvizje gjykimin kushtetues (*shih vendimin nr. 2, datë 17.2.2022, të Gjykatës Kushtetuese*). Duke qenë këto mjete të reja, si dhe duke pasur parasysh qëndrimin e GJEDNJ-së për çështje të kësaj natyre, Gjykata e ka konsideruar të shteruar këtë kriter si në rastet kur Gjykata e Lartë është shprehur me vendim, ashtu edhe në rastet e mungesës së një vendimi (*shih vendimet nr. 25, datë 11.5.2023; nr. 6, datë 16.2.2023, të Gjykatës Kushtetuese*).

29. Gjykata vëren se, në ndryshim nga sa prapëson subjekti i interesuar, kërkesja formalisht i është drejtuar gjykatës së apelit (gjykata në vonesë) me kërkesë për konstatimin e cenimit të së drejtës për proces të rregullt gjatë gjykimit të ankimit ndaj vendimit të gjykatës së shkallës së parë që i ka njohur shpërblimin e dëmit (jopasuror) për shkak të vonesës në gjykimin e themelit. Gjykata e apelit ia ka përcjellë me vonesë këtë kërkesë gjykatës kompetente dhe Gjykata e Lartë ende nuk e ka shqyrtuar atë. Në vijim, Gjykata vëren, gjithashtu, se kërkesja i është drejtuar asaj me kërkesën në shqyrtim për konstatimin e cenimit të së drejtës për proces të rregullt, jo në lidhje me procesin e themelit të çështjes së saj, për të cilin asaj tashmë i është njohur shkelja e

afatit të arsyeshëm dhe urdhëruar përsheptimi i procedurës së gjykimit, si dhe për këtë shkak, edhe shpërblimi i dëmit (jopasuror), por në lidhje me procesin gjyqësor që është duke u zhvilluar në gjykatën e apelit për shqyrtimin pikërisht të ankimit ndaj vendimit të gjykatës së shkallës së parë që ka vendosur masën e shpërblimit për dëmin e shkaktuar nga kjo vonesë në gjykimin e themelit. Në këtë kuptim, rezulton se përmes mjeteve juridike të mbrojtjes që KPC-ja ka ofruar për garantimin e së drejtës për proces të rregullt në procesin gjyqësor në të cilin janë vënë në diskutim të drejtat e saj substanciale, konkretisht e drejta e pronës private, kërkesja ka kërkuar që të mbrohet edhe në proceset gjyqësore për shqyrtimin e kërkesave për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, përsheptimin e procedurave dhe shpërblimin e dëmit, në kuptim të neneve 399/1 e vijues të KPC-së.

30. Gjykata thekson se, bazuar në nenin 42 të Kushtetutës, ajo shqyrton pretendimin kryesor që lidhet me kohëzgjatjen e gjykimit të themelit që zhvillohet nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, ndërsa procedurat dhe vendimet gjyqësore që shqyrtojnë kërkesat për përsheptimin e procedurave janë në funksion pikërisht të kësaj të drejte kushtetuese dhe nuk mund të qëndrojnë në mënyrë autonome nga pretendimi kryesor. Pavarësisht se kërkesja ka kërkuar konstatimin e cenimit të së drejtës për proces të rregullt edhe në procesin që është duke shqyrtuar vendimarrjen që ka të bëjë me mjetin riparues/korrigjues, në thelb çdo veprim ose mosveprim i organeve kompetente në këtë fazë lidhet me vetë natyrën e mjetit riparues/korrigjues që ka ofruar legjislacioni për mbrojtjen e të drejtave substanciale të individit, pra me efektivitetin e tij në praktikë. Për këtë arsye, individit nuk mund t'i kërkohej që edhe gjatë këtij procesi të përdorë apo të shpëtojë mjetet juridike që parashikojnë nenet 399/1 e vijues të KPC-së, pasi një qëndrim i ndryshëm do të bënte që këto mjete të humbnin qëllimin e tyre dhe do t'i vinin individit një barrë të tepruar, pasi do e detyronin atë të inicioje procese gjyqësore për të siguruar shpejtësinë dhe efektivitetin e një mjeti që në vetvete ka për qëllim përsheptimin dhe parandalimin e shkeljes së kohëzgjatjes së paarsyeshme të procesit gjyqësor.

31. Sipas GJEDNJ-së, t'i kërkohej kërkuarit të paraqesë një kërkesë të re për t'u ankuar për kohëzgjatjen e tepruar të zbatimit të vendimit që ka dhënë një masë korrigjuese/kompensuese, do të ishte njësoj si ta mbyllje atë në një rreth vicioz në të cilin mosfunksionimi i një mjeti juridik do ta detyronte atë të inicioje një tjetër. Një përfundim i tillë do të ishte i paarsyeshëm dhe do të përbënte një pengesë joproporcionale për ushtrimin efektiv nga kërkuari të së drejtës së tij të ankimit individual, siç përcaktohet në nenin 34 të Konventës (*shih Vaney kundër Francës, nr. 53946/00, § 53, datë 30.11.2004; Simaldone kundër Italisë, nr. 22644/03, datë 31.3.2009*).

32. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se në rastin konkret kërkesja legjitimohet t'i drejtohet asaj drejtpërdrejt me kërkesë për të shqyrtuar efektivitetin e mjetit kompensues. Për këtë arsye, edhe pse kërkesja, formalisht, ka paraqitur në gjykatat e zakonshme kërkesë për konstatimin e vonesës në shqyrtimin e çështjes së saj civile, një rrethanë e tillë nuk është e rëndësishme në drejtim të legjitimitetit të saj në aspektin kushtetues, pasi ky lloj gjykimi nuk kërkon shterimin e mjeteve juridike.

33. Në lidhje me verifikimin e kriterit *ratione temporis*, Gjykata vëren se sipas nenit 71/a, pika 1, shkronja "b", të ligjit nr. 8577/2000, kërkesa paraqitet brenda afatit 4-mujor nga konstatimi i cenimit. GJEDNJ-ja ka vlerësuar se në rastet kur është e qartë se kërkuari nuk ka asnjë mjet juridik efektiv, afati për t'u drejtuar asaj fillon nga data e aktit të kundërshtuar ose data në të cilën ai është prekur drejtpërdrejt ose ka marrë dijeni për efektet negative të aktit (*shih Mandija kundër Shqipërisë, nr. 60262/10, datë 19.1.2023*). Për më tepër, kur shkelja e pretenduar përbën një situatë të vazhdueshme kundër së cilës nuk ka mjete juridike të brendshme, afati i ankimit fillon të ecë vetëm kur kjo situatë përfundon (*shih Sabri Güneş kundër Turqisë [DhM], nr 27396/06, §54, datë 29.6.2012*). Për sa kohë që situata vazhdon, ky rregull nuk është i zbatueshëm (*shih Iordache kundër Rumanisë, § 50; Oliari dhe të tjerët kundër Italisë, §§ 96–97*). Sipas asaj gjykatë, fakti që një ngjarje ka pasoja të rëndësishme me kalimin e kohës, nuk do të thotë se ngjarja ka prodhuar një "situatë të vazhdueshme" (*shih Iordache kundër Rumanisë, § 49; Călin etj. Rumanisë, §§ 58–60*). Megjithatë, një situatë e vazhdueshme nuk mund të shtyjë për një kohë të pacaktuar zbatimin e

afatit të paraqitjes së kërkesës. GJEDNJ-ja ka përcaktuar detyrimin për të treguar kujdesin e duhur dhe iniciativën për aplikantët që dëshirojnë të ankohen për dështimin e vazhdueshëm të shtetit për të përmbushur disa prej detyrimeve të tij (*shih Varnava etj. kundër Turqisë [DhM]*, §§ 159–172; *Sargsyan kundër Azerbajxhanit [DhM]*, §§ 124–148; *Sokolov etj. kundër Serbisë*, §§ 31–36).

34. Referuar akteve bashkëlidhur kërkesës rezulton se çështja e kërkujes, e vënë në lëvizje mbi ankimin e subjektit të interesuar, MD-së, është regjistruar në gjykatën e apelit në datën 17.11.2022. Me kërkesat e datave 20.12.2022 dhe 30.1.2023, kërkuësja i është drejtuar gjyqtarës relatore për përshpejtimin e shqyrtimit të çështjes, kurse në datën 20.2.2023, ka paraqitur në gjykatën e apelit (si gjykata në vonesë) kërkesë drejtuar Gjykatës së Lartë për konstatimin e shkëljes së afatit të arsyeshëm të gjykimit të çështjes dhe detyrimin e gjykatës së apelit për ta gjykuar brenda një afati 30-ditor. Pasi ka kërkuar informacion nga gjykata e apelit dhe Gjykata e Lartë për kërkesën e saj, si dhe pasi është informuar nga kjo e fundit se nuk kishte një kërkesë të tillë të regjistruar në atë gjykatë, në datën 24.4.2023 kërkuësja i është drejtuar Gjykatës me ankim kushtetues. Për rrjedhojë, për sa kohë që çështja e kërkujes në gjykatën e apelit nuk është shqyrtuar ende dhe duke qenë se në rastin konkret vihet në diskutim efektiviteti i mjetit juridik, kërkuësja legjitimohet edhe *ratione temporis* për të vënë në lëvizje gjykimin kushtetues.

35. Në lidhje me kriterin e legjitimitetit *ratione materiae*, kërkuësja ka kërkuar si konstatimin e cenimit të së drejtës për proces të rregullt ligjor, si rezultat i mosgjykimit nga Gjykata e Apelit të Juridiksionit të Përgjithshëm Tiranë të çështjes nr. 21234-02321-30-2022, datë regjistrimi 17.11.2022, e lidhur kjo me mënyrën se si ajo gjykatë ka zbatuar dispozitat procedurale për afatin e shqyrtimit të çështjeve që lidhen me shpërblimin e drejtë, ashtu edhe konstatimin e mungesës së një mjeti ligjor efektiv për përshpejtimin e gjykimit, të lidhur me mosshqyrtimin brenda një afati të arsyeshëm nga Gjykata e Lartë të kërkesës për kohëzgjatjen e gjykimit në gjykatën e apelit. Për rrjedhojë, në kuptim të mënyrës se si janë parashtruar pretendimet e kërkujes, Gjykata vlerëson që ta shqyrtojë pretendimin për konstatimin e shkëljes së të drejtës për proces të rregullt në drejtim të efektivitetit të mjetit juridik kompensues.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1 Për konstatimin e shkëljes së të drejtës për proces të rregullt për shkak të mungesës së efektivitetit të mjetit kompensues

36. Sipas kërkujes, çështje të kësaj natyre duhet të shqyrtohen në përputhje me parashikimet e nenit 399/7, pika 1, të KPC-së, brenda 3 muajve nga data e regjistrimit, ndërkohë që çështja (ankimi) është regjistruar në gjykatën e apelit më 17.11.2022 dhe ende nuk ka përfunduar shqyrtimi i saj. GJEDNJ-ja në çështjen *Bara dhe Kola kundër Shqipërisë* ka theksuar nevojën që këto procedura të kryhen në mënyrë të menjëhershme që zgjidhja të mbetet efektive, duke vlerësuar se shqyrtimi i këtyre kërkesëpadive bëhet sipas rregullave të posaçme, të cilat ndryshojnë nga ato të padive të zakonshme. Edhe pse kërkuësja ka paraqitur në gjykatën që është në vonesë kërkesë për përshpejtimin e gjykimit, ajo nuk i është dërguar Gjykatës së Lartë për shkak të sjelljes, papërgjegjshmërisë së gjykatës së apelit.

37. Subjekti i interesuar, MD-ja, ka prapësuar se sipas nenit 399/2, pika 1, shkronja “b”, të KPC-së, afati i gjykimit të çështjeve civile në gjykatat e apelit është brenda 2 vjetëve dhe pretendimi se çështje të kësaj natyre duhen gjykuar brenda 3 muajve, sipas përcaktimeve të nenit 399/7, pika 1, të KPC-së, është i pabazuar, pasi kjo dispozitë përcakton afatin për shqyrtimin e padive sipas nenit 399/6, pika 3, të KPC-së lidhur me kërkesëpaditë për shpërblimin e dëmit që u drejtohen gjykatës së shkallës së parë. Edhe në rast se do të merrej në konsideratë ky pretendim, referuar kriterëve për përcaktimin e kohëzgjatjes së arsyeshme, mosveprimi i gjykatës së apelit duhet parë nën dritën e rrethanave konkrete në të cilat ndodhet aktualisht sistemi gjyqësor, siç janë zbatimi i Reformës në Drejtësi, riorganizimi rishtazi i gjykatave të apelit dhe ngarkesa totale individuale e gjyqtarit relator

38. Sipas subjektit të interesuar, MFE-së, referuar nenit 399/2, pika 1, shkronja “b”, të KPC-së, afati 2-vjeçar i shqyrtimit të çështjes prezumohet të plotësohet më 17.11.2024, ndërkohë që parashikimi i nenit 399, pika 2, shkronja “b”, të KPC-së nënkupton konstatimin e cenimit edhe

pa kaluar ky afat, me kusht që të verifikohen në mënyrë kumulative kompleksiteti i çështjes, sjellja e organit që procedon, zvarritja e qëllimshme etj. Në rastin konkret nuk ndodhemi para një shkeljeje të qëllimshme të afatit të arsyeshëm, por para një situatë objektive të ngarkuar të sistemit gjyqësor, që në gjykatën e apelit lidhet edhe me riorganizimin e saj për shkak të miratimit të hartës së re gjyqësore.

39. Kurse sipas Avokaturës së Shtetit, çështja është regjistruar në gjykatën e apelit në datën 17.11.2022, për rrjedhojë nuk është kaluar afati 2-vjeçar i parashikuar në nenin 399/2, pika 1, shkronja “b”, të KPC-së, pasi ligjvënësi nuk ka parashikuar në nenin 399/7 afat për gjykimin në gjykatën e apelit. Çështja konkrete lidhet me shpërblimin e dëmit në bazë të nenit 399/6, pikat 2 dhe 3, të KPC-së, për rrjedhojë tejzgjatja e procedurave gjyqësore nuk paraqet shkallë të konsiderueshme rreziku për interesin e kërkuësës. Neni 399/2, pika 3, i KPC-së ka parashikuar se pamundësia objektive në procedim është rrethanë që bllokoi konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm. Në mungesë të veprimeve nga ana e gjykatës, që përbëjnë administrim të parregullt gjyqësor të çështjes e që lidhen me aspekte subjektive të gjyqtarit, nuk mund të konstatohet shkelje e afatit të arsyeshëm.

40. Gjykata vëren se sipas GJEDNJ-së zgjidhjet në dispozicion të një individi në nivel të brendshëm për paraqitjen e një ankimi, në lidhje me kohëzgjatjen e procedurave, janë “efektive”, sipas interpretimit të nenit 13 të Konventës, nëse ato mund të përdoren për të përshpejtuar procedurat përpara gjykatave kombëtare ose nëse i garantojnë individit korrigjimin e duhur për vonesat të cilat kanë ndodhur. Në rastin kur një sistem i brendshëm ligjor bën një parashikim për miratimin e një mase ndaj shtetit, një masë e tillë duhet të mbetet efektive, e mjaftueshme dhe e aksesueshme në përputhje me kohëzgjatjen e tepërt të procedurave gjyqësore. Mjaftueshmëria e saj varet nga vonesat e tepërta dhe nga niveli i kompensimit (*shih Bara dhe Kola, nr. 43391/18 dhe 17766/19, datë 12.10.2021, §105*).

41. GJEDNJ-ja ka pohuar se sipas nenit 13 të Konventës, një mjet është efektiv nëse ai mund të përdoret ose për të përshpejtuar dhënien e vendimit nga gjykata që shqyrton çështjen, ose për t’i siguruar palës korrigjimin për vonesat që kanë ndodhur tashmë (*shih Sürmeli kundër Gjermanisë [DhM], 2006, §99*). Sipas saj, ky nen i Konventës i lejon një shteti të zgjedhë midis një mjeti “parandalues ose përshpejtues”, që synon përshpejtimin e procedurave në mënyrë që të parandalojë që ato të tejzgjasin dhe një mjeti “riparues, kompensues ose monetar”, që parashikon korrigjimin *ex post facto* për vonesat që kanë ndodhur tashmë, qoftë edhe nëse procedura është ende në shqyrtim apo ka përfunduar. Ndërkohë që disa shtete kanë zgjedhur t’i kombinojnë këto 2 lloje mjetesh. Sipas GJEDNJ-së, ndërsa mjeti parandalues është i preferueshëm, një mjet kompensues mund të konsiderohet si efektiv kur procedurat tashmë kanë qenë tepër të gjata dhe nuk ka asnjë mjet parandalues të disponueshëm (*Kudła kundër Polonisë [DhM], 2000, §158; Scordino kundër Italisë (nr. 1) [DhM]*). Për sa i përket përshtatshmërisë dhe mjaftueshmërisë së një kompensimi të tillë, ky përfundim zbatohet vetëm me kushtin që një kërkesë për kompensim të mbetet në vetvete një mjet juridik efektiv, i përshtatshëm dhe i aksesueshëm në lidhje me kohëzgjatjen e tepërt të procedurave gjyqësore (*shih Mifsud kundër Francës [DhM], 2002, §17*). GJEDNJ-ja ka vlerësuar se zgjidhja më e mirë është parandalimi (*shih Sürmeli kundër Gjermanisë [DhM], 2006, §100; Wasserman kundër Rusisë (nr. 2), 2008, §47; Burdov kundër Italisë, 2016, §45*).

42. Si përgjigje ndaj vendimit në çështjen *Luli etj. kundër Shqipërisë* (nr. 64480/09 dhe 5 të tjerë), datë 1.4.2014, në respektim të nenit 46 të Konventës, shteti shqiptar ka vendosur një zgjidhje të brendshme në lidhje me kohëzgjatjen e tepruar të procedimeve. Kështu ligjvënësi ka bërë një parashikim për një zgjidhje përshpejtuese/parandaluese dhe kompensuese në nenin 399/1 e vijues të KPC-së, efikasiteti i përgjithshëm i së cilës, në kuptim të nenit 13 të Konventës, është vlerësuar edhe nga GJEDNJ-ja në çështjen *Bara dhe Kola kundër Shqipërisë*, duke arritur në përfundimin se zgjidhja për përshpejtimin e procedurave dhe ofrimin e kompensimit është efikase, pasi mund të parandalojë vijimësinë e shkeljes së pretenduar të së drejtës së individit, që çështja e tij të dëgjohet pa vonesa të tepërta, si dhe të garantojë korrigjimin e duhur për shkeljet

që kanë ndodhur. Për pasojë, zgjidhja e ligjvënësit shqiptar, në parim, përmbush detyrimin e shtetit për të garantuar mjete efikase në lidhje me shkeljet e pretenduara të të drejtave të një individi sipas Konventës (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë*, §119).

43. Për verifikimin e efektivitetit të një mjeti kompensues në lidhje me tejzgjatjen e proceseve gjyqësore, sipas GJEDNJ-së, padia për kompensim duhet të shqyrtohet brenda një afati të arsyeshëm (*shih Scordino kundër Italisë* (nr. 1) [DhM], 2006, §194); kompensimi duhet të paguhet menjëherë, në parim jo më vonë se 6 muaj pasi vendimi që e ka dhënë atë është bërë i ekzekutueshëm (*po aty* §198); rregullat procedurale që rregullojnë një padi për kompensim duhet të jenë në përputhje me parimet e procesit të drejtë, të garantuar nga neni 6 (*po aty*, §200). GJEDNJ-ja ka gjetur shkelje të nenit 13 në dritën e nenit 6 §1, edhe në rastet kur nuk mund të sigurohet një kompensim i shpejtë, së bashku me një dëmshpërblim të pamjaftueshëm (*Wasserman kundër Rusisë* (nr. 2), 2008, §§ 54–58). Nëse shteti ka marrë një hap të rëndësishëm, duke miratuar një zgjidhje kompensuese, kjo zgjidhje duhet të lejojë një hapësirë më të gjerë në vlerësimin e shtetit për t'i mundësuar që ta organizojë zgjidhjen në mënyrë të tillë që të jetë në përputhje me sistemin e tij ligjor dhe traditat ligjore, si dhe të jetë në harmoni me standardin e jetës në vendin në fjalë (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë*, §110).

44. Rregullat procedurale për shqyrtimin e kërkesëpadisë për kompensim duhet të jenë në përputhje me parimin e drejtësisë të parashikuar në nenin 6 të Konventës. Kjo kërkesëpadi duhet të paraqitet pas konstatimit të shkeljes së kërkesës për “afat të arsyeshëm” në një nivel të juridiksionit dhe në lidhje me këtë aspekt, në parim, individët duhet të kenë mundësinë të ngrenë padi, në lidhje me kohëzgjatjen në tërësi të procedurave, deri në pikën që, në varësi të çështjes, mund të përfshihen një sërë nivelesh të juridiksionit. GJEDNJ-ja ka theksuar nevojën për t'i kryer këto procedura në mënyrë të menjëhershme, në mënyrë që zgjidhja të mbetet efektive. Në lidhje me këtë aspekt, duhet të mbahet në konsideratë shqyrtimi i këtyre padive sipas rregullave të posaçme, të cilat ndryshojnë nga ato që përdoren për paditë e zakonshme për shpërblim dëmi, për të shmangur rrezikun - në rastin kur shqyrtohen sipas rregullave të përgjithshme të procedurës civile - që zgjidhja të mos jetë mjaftueshëm e shpejtë (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë* §§ 112–115). I takon çdo shteti të përcaktojë, në bazë të rregullave të zbatueshme në sistemin e tij gjyqësor, se cila procedurë do të përmbushë më mirë kriterin e detyrueshëm të “efektivitetit”, me kusht që procedura të jetë në përputhje me parimin e drejtësisë të garantuar nga neni 6 i KEDNJ-së (*shih Simaldone kundër Italisë*, nr. 22644/03, datë 31.3.2009).

45. Kurse në lidhje me masën e kompensimit një shtet, i cili ka miratuar një sërë zgjidhjesh, njëra prej të cilave ka si synim përshpejtimin e procedurave dhe një tjetër kompensimin, mund të japë shuma që, edhe pse më të ulëta se sa ato të dhëna nga GJEDNJ-ja, nuk janë të paarsyeshme, me kushtin që vendimet në fjalë, të cilat duhet të jenë në përputhje me traditën ligjore dhe standardin e jetesës të atij vendi, të jenë të shpejta, të arsyetuara dhe të ekzekutohen shpejt. Po sipas GJEDNJ-së, zbatimi i menjëhershëm i vendimeve që japin kompensim ka rëndësi në mënyrë që zgjidhja të vijojë të jetë efikase (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë*, §§ 116–117).

46. Duke pasur parasysh sa më sipër, Gjykata konstaton se sipas nenit 399/3 të KPC-së shpërblimi i drejtë për shkeljen e afatit të arsyeshëm do të konsiderohet njohja e shkeljes, çdo masë e marrë për të përshpejtuar procedurat e hetimit, gjykimin të çështjes dhe të ekzekutimit të vendimit, dhe/ose shpërblimin e dëmit, sipas përcaktimeve të kreut X të titullit III të KPC-së. Sipas nenit 399/4, kërkesa për konstatimin e shkeljes dhe përshpejtimin e procedurave i drejtohet gjykatës kompetente, sipas nenit 399/6, pika 1, kurse kërkesëpadi, sipas nenit 399/6, pika 3, i drejtohet gjykatës civile të shkallës së parë kompetente, sipas rregullave të përgjithshme, vetëm pasi procedura e konstatimit të shkeljes dhe përshpejtimit të procedurës është ezauruar sipas pikës 1 të këtij neni, dhe nuk është ekzekutuar nga organi që ka kryer shkeljen vendimi i gjykatës, sipas pikës 1 të këtij neni. Neni 399/6 parashikon gjykatën kompetente për konstatimin e shkeljes dhe përshpejtimin e procedurave dhe sipas pikës 3 të tij, kërkesëpadi për shpërblimin e dëmit i drejtohet gjykatës civile të shkallës së parë ku ka qendrën organi ndaj të cilit është konstatuar shkelja. Padia parashkruhet brenda 6 muajve nga konstatimi i shkeljes me vendim të

formës së prerë. Në lidhje me shqyrtimin e kësaj padie, neni 399/7 parashikon se ajo bëhet sipas rregullave të zakonshme të gjyqimit brenda një afati 3-mujor nga depozitimi i saj.

47. Për qëllime të këtij gjykimi kushtetues, me shkresat nr. 720/3 prot., datë 18.7.2023 dhe nr. 720/8 prot., datë 1.9.2023, Gjykata ka kërkuar nga Gjykata e Apelit e Juridiksionit të Përgjithshëm kopje të dosjes gjyqësore që i përket çështjes civile ku kërkuesja është palë, si dhe informacion në lidhje me kërkesën për përshpejtim gjykimi dhe konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe rregullat që ajo gjykatë ndjek për shqyrtimin e çështjeve me objekt shpërblimin e dëmit si rezultat i konstatimit të cenimit të afatit të arsyeshëm.

48. Me shkresën nr. 10412/1 prot., datë 31.8.2023, gjykata e apelit ka informuar Gjykatën në lidhje me ecurinë e kësaj çështjeje civile që prej regjistrimit të saj, si dhe se shqyrtimi i saj do të realizohet në përputhje me kalendarin e shqyrtimit të çështjeve, duke marrë për bazë datën e regjistrimit në atë gjykatë, sipas nenit 460, pika 2, të KPC-së. Sipas gjyqtarës relatore prej saj nuk ka asnjë mosveprim që të ketë krijuar vonesa apo të ketë dhënë shkas për vonesa në shqyrtimin e kësaj çështjeje. Me shkresën nr. 720/8 prot., datë 1.9.2023, Gjykata i është drejtuar sërish gjykatës së apelit, duke kërkuar prej saj kopje të dosjes gjyqësore që i përket çështjes civile të kërkueses, informacion në lidhje me kërkesën për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, si dhe për rregullat që ndiqen për shqyrtimin e çështjeve civile që kanë për objekt shpërblimin e dëmit si rezultat i konstatimit të cenimit të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm. Me shkresën nr. 11694/1 prot., datë 4.9.2023, gjykata e apelit ka informuar Gjykatën se kërkesat për përshpejtim drejtuar gjyqtarës relatore nuk janë pranuar, kurse kërkesa për konstatimin e cenimit të shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjyqimit të çështjes civile, së bashku me mendimin e gjyqtarit relator, i është përcjellë Gjykatës së Lartë me shkresën nr. 858/2, datë 4.9.2023. Për sa i përket gjyqimit të çështjeve civile me objekt shpërblimin e dëmit si rezultat i konstatimit të cenimit të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm, gjykata e apelit është shprehur se nuk ka ndonjë rregull në lidhje me to, por ndiqen rregullat dhe afatet e shqyrtimit të parashikuara nga KPC-ja.

49. Gjykata ka theksuar se problemet e interpretimit dhe zbatimit të ligjit mund të merren në konsideratë prej saj vetëm nëse përmes këtij procesi cenohen të drejta kushtetuese themelore. Në këto raste, ajo bën një vlerësim të natyrës kushtetuese të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm (*shih vendimet nr. 3, datë 17.2.2022; nr. 2, datë 17.2.2022, të Gjykatës Kushtetuese*). Nga ana tjetër, Gjykata ka pohuar se detyra e saj është të vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjyqimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës (*shih vendimet nr. 33, datë 14.11.2022; nr. 3, datë 23.2.2016; nr. 42, datë 7.7.2014, të Gjykatës Kushtetuese*).

50. Në çështjen konkrete Gjykata vlerëson të mos ndalet në analizën e afatit 1-vjeçar që ka kaluar nga regjistrimi i ankimit në gjykatën e apelit, pra nëse kjo vonesë është e mjaftueshme për të hedhur dyshime mbi efektivitetin e mjetit juridik, për sa kohë që argumenti i parashtruar nga subjektet e interesuara dhe vetë gjykata e apelit për mënyrën e zbatimit dhe interpretimit të dispozitave të reja procedurale në drejtim të afatit ligjor për shqyrtimin e këtyre çështjeve vë në dyshim garantimin e efektivitetit të këtij mjeti. Gjykata, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së, vlerëson se në rastin e një mjeti kompensues që ka për qëllim të riparojë pasojat e tejzgjatjes së procedurave, periodha kohore e shqyrtimit të tij nuk mund të tejkalojë një afat të arsyeshëm, pasi kjo do e zhvishte atë nga çdo efekt praktik. Në këtë kuptim, çdo interpretim i ngushtë i nenit 42 të Kushtetutës dhe i nenit 6 të KEDNJ-së nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e tyre.

51. Referuar përmbajtjes së nenit 399/7 të KPC-së, për sa i përket gjyqimit të kërkesëpadisë për shpërblimin e dëmit, ai ka përcaktuar një afat të posaçëm prej 3 muajsh nga depozitimi i saj. Edhe pse kjo dispozitë, e parë së bashku me nenin 399/6, pika 3, të KPC-së, shprehet për shqyrtimin e kërkesëpadisë dhe nuk i referohet shqyrtimit të ankimit, qasja e ofruar nga vetë gjykata e apelit për mënyrën e zbatimit të saj nuk përputhet me përmbajtjen dhe qëllimin e dispozitave që kanë rregulluar mjetet mbrojtëse korrigjuese/kompensuese, të cilat kanë synuar që

këto lloj gjykimesh jo vetëm të riparojnë shkeljen e së drejtës për një gjykim brenda afatit të arsyeshëm, por që kjo të sigurohet në një kohë sa më të shpejtë. Kjo pasi çdo qëndrim i ndryshëm nuk do të përputhej me qëllimin e ligjvënësit dhe do të vinte në dyshim efektivitetin e këtyre mjeteve. Në këtë kuptim, interpretimi i ngushtë që gjykata e apelit i bën përmbajtjes së nenit 399/7 të KPP-së cenon vetë thelbin e së drejtës kushtetuese së një individi për të pasur një gjykim të drejtë, brenda një afati të arsyeshëm.

52. Për sa më sipër, duke pasur parasysh natyrën e këtyre mjeteve juridike, çdo interpretim që do të çonte në kohëzgjatje të tepruar të procesit gjyqësor në gjykatën e apelit, duke penguar palën që i është njohur e drejta e shpërblimit të dëmit për të ekzekutuar vendimin e saj përbën në thelb një kohëzgjatje të tepruar. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se gjykimi i këtyre lloj çështjesh, përfshirë edhe në gjykatën e apelit, duhet të jetë i shpejtë dhe ai nuk mund t'i nënshtrohet afateve të përgjithshme të gjykimit. Ky ka qenë edhe synimi i ligjvënësit kur në nenet 399/1 e vijues të KPC-së ka parashikuar afate të posaçme, të shkurtra, për shqyrtimin e mjeteve mbrojtëse të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm. Në veçanti, neni 399/7, pika 1, i KPC-së ka parashikuar një afat të posaçëm 3-mujor për gjykimin e mjetit kompensues në shkallë të parë, afat ky që meriton të mbahet parasysh edhe për gjykimin në apel. Gjykatat e zakonshme, gjatë zbatimit të ligjit në ushtrim të funksionit të tyre shfaqen edhe si interpretueset e para të normës ligjore. Për rrjedhojë, ato nuk kishin asnjë pengesë që të interpretonin vetë këto parashikime ligjore në përputhje me qëllimin dhe frymën e ligjvënësit, për të garantuar zhvillimin e procesit brenda afateve sa më të shpejta.

53. Gjykata vlerëson, gjithashtu, të theksojë se konstatimi prej saj i shkeljes së të drejtës për një proces të rregullt për shkak të mungesës së efektivitetit të mjetit kompensues synon të mundësojë rivendosjen sa më shpejt të së drejtës së shkelur kërkueses përmes përshtetimit të procesit në gjykatën e apelit, duke zbatuar kjo e fundit dispozitat procedurale në përputhje me kuptimin e mësipërm. Nga ana tjetër, ky konstatim nuk përbën njohje të një shkeljeje të re në procesin gjyqësor, pra nuk nënkupton se i njeh kërkueses të drejta të tjera në lidhje me afatin e arsyeshëm.

54. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkueses në lidhje me mungesën e efektivitetit të mjetit kompensues janë të bazuara, sipas arsyetimit të mësipërm të këtij vendimi, ndaj kërkesa duhet të pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe neneve 71, 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin e kërkesës.
2. Konstatimin e shkeljes së të drejtës për një proces të rregullt për shkak të mungesës së efektivitetit të mjetit kompensues.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 26.9.2023.

Shpallur më 20.10.2023.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtar: Fiona Papajorgji, Sandër Beci, Sonila Bejtja, Elsa Toska, Marsida Xhaferllari, Ilir Toska, Marjana Semini